

УДК 327(477:479.22)

Наталія Романюк,

кандидат географічних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і регіональних студій,

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

ORCID ID 0000-0003-0682-1793,

romaniuk.natalia@vnu.edu.ua;

Максим Герасимчук,

студент магістратури,

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

gerasimchukm88@gmail.com

DOI 10.29038/2524-2679-2021-02-115-135

СУЧАСНІ УКРАЇНСЬКО-ГРУЗИНСЬКІ ВІДНОСИНИ

Визначено основні причини та особливості розвитку сучасних українсько-грузинських відносин. Охарактеризовано політичний діалог між державами, основними досягненнями якого є незмінність позицій щодо взаємного підтвердження суверенітету та територіальної цілісності України й Грузії, політика невизнання, спільна реалізація основних цілей стратегічного партнерства щодо деокупації української та грузинської територій, стійкий демократичний розвиток й економічне зростання двох країн та їх інтеграція до ЄС і НАТО.

Проаналізовано торговельно-економічне співробітництво держав, охарактеризовано динаміку зовнішньоторговельного обороту України з Грузією. Наведено приклади основних видів продукції, які експортувала Україна до Грузії у 2020 р. Визначено, що найважливішими в торгівлі сторін є сировинні, ресурсомісткі та низькотехнологічні товарні групи. Зазначено, що важливим фактором, який суттєво вплинув на економічні зв'язки двох країн, став перерозподіл експортних орієнтирів Грузії на стабільні ринки країн Євросоюзу, які, порівняно з пострадянським простором, є більш стійкими й, крім того, ринками з високою купівельною спроможністю.

Розглянуто перспективи України та Грузії щодо вступу в НАТО. Визначено, що Україна та Грузія прагнуть активізувати свій вступ до НАТО, розглядаючи це як пріоритетний напрям зовнішньої політики. Акцентовано увагу на чинниках, які стоять на заваді цього процесу. Визначено, що одним зі стратегічних пріоритетів у відносинах між Грузією та Україною

є розширення культурно-гуманітарного співробітництва, яке реалізується шляхом удосконалення двосторонньої законодавчої бази в цій галузі, і розвиток прямих зв'язків між науково-освітніми, культурно-освітніми, культурно-мистецькими організаціями й установами обох країн.

Ключові слова: *українсько-грузинські відносини, партнерство, зовнішня політика, вступ до НАТО, торгівля, культурно-гуманітарне співробітництво.*

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Із самого початку розвиток двосторонніх відносин між Україною та Грузією ґрунтувався на пошуку взаємовигідних сфер співпраці, особливо на основі співпраці на міжнародній арені. Сьогодні Україну й Грузію об'єднують спільні цілі та інтереси внутрішнього розвитку й зовнішньої політики, насамперед економічна та політична стабільність, підвищення добробуту людей, співпраця в рамках міжнародних організацій, інтеграція до європейських і євроатлантичних структур. Це створює сприятливі умови для плідної співпраці на національному та громадському рівнях. Російська агресія спонукає країни до співпраці в галузі безпеки й збереження територіальної цілісності.

Актуальність цього дослідження зумовлена тим, що вивчення сучасних відносин між Україною й Грузією сприятиме виробленню основних зовнішньополітичних орієнтирів нашої держави щодо подальшої співпраці з Грузією, передусім, на шляху вступу до НАТО та протидії російській агресії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз української та зарубіжної літератури дав змогу зробити висновок про недостатню кількість наукових праць, що безпосередньо стосуються дослідження особливостей українсько-грузинських відносин у різних сферах, а наявні – розкривають деякі аспекти двостороннього співробітництва, не надаючи всебічного й систематичного аналізу, описуючи переважно процес, а не їх зміст і суть.

Серед учених, які вивчають різні аспекти українсько-грузинських відносини, треба відзначити Г. Перепелицю, А. Анджапіридзе, А. Русецького, Р. Натрошвілі, З. Маршанію, В. Ціватого, А. Фурса та ін. Наявні дослідження зосереджені на міжрегіональному співробітництві, регіональній безпеці, заморожених конфліктах, співпраці в рамках міжнародних організацій, співробітництві в контексті російської агресії, а також енергетиці й транспорту.

Мета статті – розкрити особливості розвитку сучасних українсько-грузинських відносин, охарактеризувати політичний діалог, торговельно-економічне співробітництво, гуманітарну співпрацю, перспективи вступу обох країн до НАТО.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Відносини між українськими та грузинськими народами завжди були міцними й дружніми, характеризувалися тісною співпрацею в економічній, політичній і гуманітарній сферах. Після розпаду Радянського Союзу та утворення на його території нових незалежних держав ці умови стали основою для плідної співпраці між Україною й Грузією. Уже 12 грудня 1991 р. Грузія визнала незалежність України [15].

Із 1991 по 2021 р. держави підписали загалом понад 500 спільних документів різних рівнів. Відповідно до Закону України «Про міжнародні договори України» між Україною та Грузією є чинними на 2021 р. 135 договорів, у тому числі вісім міждержавних, 53 міжурядових, 74 міжвідомчих [7].

Найважливішим із двосторонніх договорів є Договір про дружбу, співробітництво й взаємодопомогу між Україною та Республікою Грузія від 13.04.1993 р. [6] та Угода між Урядом України й Урядом Республіки Грузія про вільну торгівлю від 09.01.1995 р. У травні 2019 р. у Києві підписано Протокол між Урядом України й Урядом Грузії про внесення змін до цієї Угоди, який набув чинності 26.03.2020 р. [17].

Протягом останніх п'яти років між Україною та Грузією укладено низку нових договорів, які регулюють відносини між державами у сфері транспорту, освіти й внутрішньо переміщених осіб (табл. 1).

Між органами місцевого самоврядування та місцевими органами державної влади України й Грузії у сфері транскордонного співробітництва укладено 48 договорів про торговельно-економічне, науково-технічне та культурно-гуманітарне співробітництво [7]. Однак більшість їх не реалізуються, оскільки не мають конкретних програм для співпраці.

Співробітництво між Україною й Грузією триває від отримання Україною незалежності, проте тут були як піднесення, так і спади. Найвищий рівень політичного діалогу України з Грузією відбувався за часів президентства В. Ющенка, який у березні 2005 р. підписав Декларацію про розвиток відносин стратегічного характеру між Україною й Грузією [1].

Грузинсько-російська війна 2008 р. внесла свої корективи у відносини двох держав [24]. Президенти України та Грузії виступили зі спільною заявою, у якій висловили занепокоєння спробами Російської Федерації переглянути територіальну цілісність Грузії шляхом підвищення статусу відносин з Абхазією й Південною Осетією. У відповідь Грузія завжди підтримувала Україну в поширенні правди про Голодомор і визнавала останній геноцидом українського народу.

Із 2012 р. відносини між Україною й Грузією стали менш активними, що зумовлено низкою факторів. По-перше, поразка на виборах у Грузії Єдиного національного руху, який підтримувала Україна; по-друге,

Таблиця 1

**Документи, підписані між Україною та Грузією
протягом 2016–2020 рр.***

№	Дата підписання	Назва договору
1	13.09.2016	Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Грузії про організацію прямого залізнично-поромного сполучення через порти України й Грузії
2	18.07.2017	Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Грузії про співробітництво у галузі освіти і науки
3	30.03.2017	Меморандум про взаєморозуміння та співпрацю між Міністерством з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України та Міністерством з питань внутрішньо переміщених осіб з окупованих територій, розселення і біженців Грузії
4	06.10.2018	Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Грузії про взаємне скасування візових вимог
5	17.05.2018	Меморандуми про взаєморозуміння та співпрацю між Міністерством з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України та Офісом Державного міністра Грузії з питань примирення і громадянської рівності
6	06.05.2019	Меморандум про взаєморозуміння між державною авіаційною службою України та Агентством цивільної авіації Грузії

*Складено автором за: [7].

після виборів відбулося деяке зближення між Тбілісі та Москвою, що занепокоїло Україну; по-третє, Грузія негативно ставилася до подальшої співпраці Уряду України з М. Саакашвілі, видачі якого вимагала грузинська прокуратура.

Після початку конфлікту на Сході України між країнами активізувався політичний діалог. Грузія засудила російську агресію проти України, не визнала результатів «кримського референдуму» й тимчасову окупацію Росією території АР Крим і міста Севастополь, а також неодноразово підтримувала суверенітет та територіальну цілісність України. Ще більше активізувалися відносини між країнами у 2016 р. після відставки М. Саакашвілі з посади голови Одеської ОДА.

Потужна нормативно-правова база, екзистенціальна загроза для територіальної цілісності держав, яку створює спільний супротивник (Росія), стратегічні позиції на північному й східному узбережжі Чорного моря (на західному та південному флангах Росії), спільний порядок денний відносин із НАТО і ЄС сприяють розвитку політичного діалогу між двома країнами останні п'ять років.

У липні 2017 р. відбувся державний візит до Грузії Президента України Петра Порошенка, у ході якого підписано «Декларацію про встановлення стратегічного партнерства між Україною та Грузією», у якій визначено основні цілі співробітництва між країнами: відновити територіальну цілісність України й Грузії в межах міжнародно-визнаних кордонів; стійкий демократичний розвиток та економічне зростання в Україні й Грузії; повністю інтегрувати Україну та Грузію в Європейський Союз і НАТО [15].

У 2018 р. надалі зберігалася висока динаміка контактів на найвищому й високому рівнях як на двосторонньому рівні, так і в рамках багатосторонніх міжнародних форумів. Наприклад, відбулися двосторонні зустрічі між Президентом України П. Порошенком, Прем'єр-міністром України В. Гройсманом і Головою парламенту Грузії І. Кобахідзе, прем'єр-міністрами України В. Гройсманом та Грузії М. Бахтадзе, міністрами закордонних справ України П. Клімкіним і Грузії Д. Залкаліані, Головою Верховної Ради України А. Парубієм із Головою парламенту Грузії І. Кобахідзе.

2019 р. також характеризувався високим рівнем політичного діалогу. Зокрема, відбулася зустріч Президента України В. Зеленського з Президентом Грузії С. Зурабішвілі під час інавгурації Глави Української держави. Зустрічалися Голова Верховної Ради України Д. Разумков із Головою Парламенту Грузії А. Талаквадзе, міністри закордонних справ

України В. Пристайко й Грузії Д. Залкаліані, хоча ці зустрічі відбувались у рамках багатосторонніх міжнародних форумів.

Важливого значення для поглиблення стратегічного партнерства між Україною й Грузією набув офіційний візит Прем'єр-міністра Грузії Г. Гахарія до України в грудні 2019 р. [5]. Головним підсумком візиту стало підписання Положення про Українсько-грузинську стратегічну раду високого рівня, що дасть змогу в повному обсязі запуснути комплексний стратегічний діалог між Україною та Грузією в політичній, торговельно-економічній, оборонній і безпековій, культурній та освітній сферах і сфері розвитку міжлюдських контактів.

Головними здобутками політичного діалогу між Україною й Грузією у 2020 р. була незмінність позицій щодо взаємного підтвердження суверенітету та територіальної цілісності України й Грузії та політики невизнання, спільна реалізація основних цілей стратегічного партнерства щодо деокупації українських і грузинських територій, відновлення територіальної цілісності України та Грузії в межах міжнародновизнаних кордонів.

У 2020 р. відбувалися телефонні розмови або зустрічі в онлайн-режимі між високопосадовцями обох країн, у ході яких обговорювалися питання торговельно-економічних відносин, євроатлантичної інтеграції, співпраці в рамках «Східного партнерства», деокупації непідконтрольних територій [15].

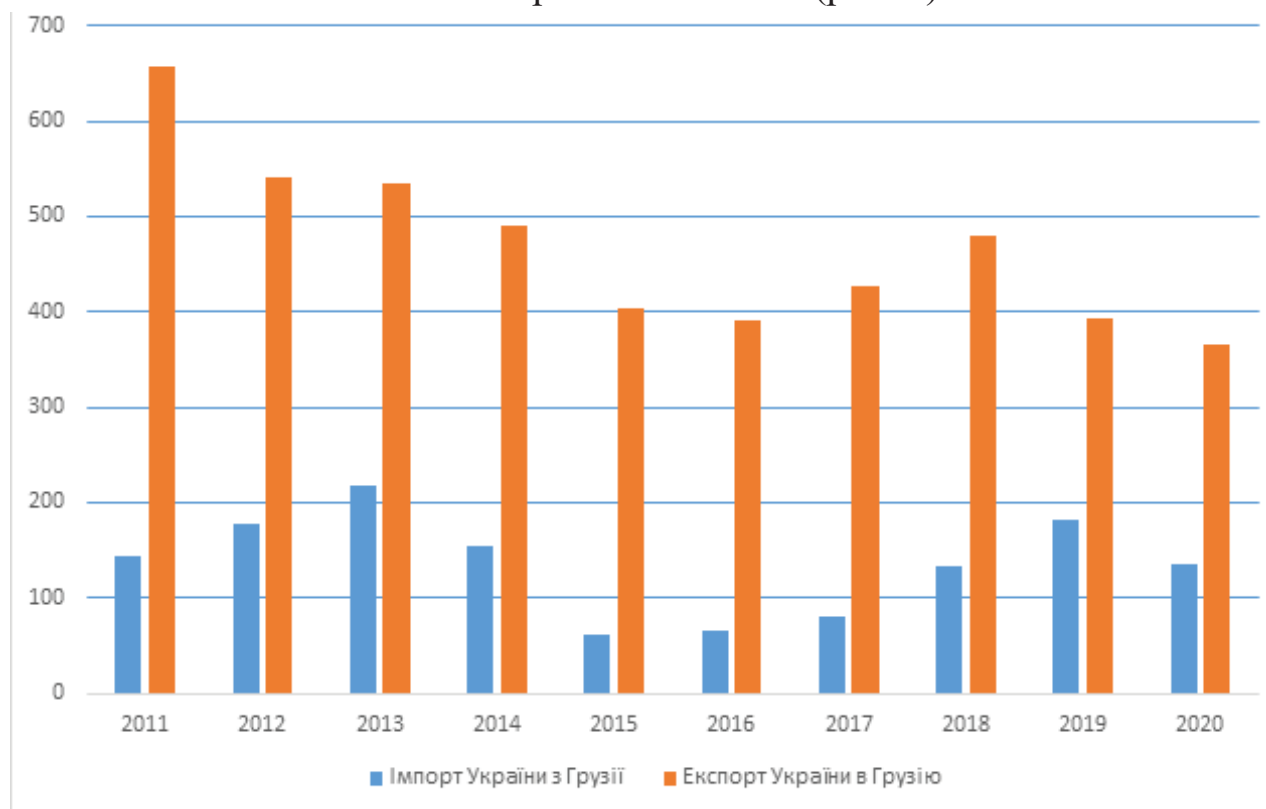
Президент України В. Зеленський 7 листопада 2020 р. у діалозі з новопризначеним послом Грузії в Україні Т. Шарашенідзе підкреслив важливість продовження конструктивної співпраці між державами в рамках міжнародних організацій та координації спільних зусиль України й Грузії на шляху до європейської та євроатлантичної інтеграції [5].

У червні 2021 р. відбувся офіційний візит Президента Грузії Саломе Зурабішвілі до України. Це перший за останні 15 років офіційний візит Президента Грузії до України. С. Зурабішвілі назвала спільними цілями України й Грузії деокупацію територій, євроатлантичний шлях та зростання співпраці. В. Зеленський зазначив, що формат стратегічного партнерства України та Грузії має бути наповнений реальним змістом і конкретними проектами [16].

Наразі можна впевнено припустити, що українсько-грузинські відносини витримали випробування. Два уряди зробили висновок, що Україна й Грузія просто не можуть дозволити собі не співпрацювати. Основними досягненнями політичного діалогу між Україною та Грузією є незмінність позицій щодо взаємного підтвердження суверенітету й

територіальної цілісності України та Грузії, їх інтеграція до ЄС і НАТО, деокупація української й грузинської територій.

Однією з важливих сфер співпраці Грузії та України є торговельно-економічні відносини. Україна довгий час була важливим торговельним партнером Грузії. Погіршення політичного діалогу між країнами у 2012 р. позначилося й на зовнішній торгівлі між ними (рис. 1).

Рис. 1. Структура імпорту та експорту України з Грузією, млн дол. США [26]

Ще більше скорочується зовнішньоторговельний оборот між Україною й Грузією з 2014 р. [26]. Такі зміни викликані низкою причин, як-от: внутрішня нестабільність в Україні, зумовлена конфліктом на Сході, що перевела експортерів із Грузії в режим очікування та спостереження; скорочення купівельної спроможності українського ринку; перерозподіл експортних орієнтирів Грузії на порівняно стабільні й купівельно спроможні ринки країн Євросоюзу; відкриття російського ринку для грузинської продукції.

Сталої позитивної динаміки експорту товарів із Грузією останніми роками не простежено (табл. 2). Після значного падіння обсягів зовнішньої торгівлі між Грузією та Україною у 2014–2015 рр. протягом 2016–2018 рр. відбувалося незначне збільшення обсягів торгівлі між ними. Наприклад, експорт українських товарів до Грузії у 2018 р. досяг максимальної позначки у 479, 9 млн дол. США. Обсяги грузинського

імпорту товарів поступово зростали з 2016 р. досягнувши свого максимуму у 2019 р. – 182 млн дол. США.

Аналіз обсягів експорту та імпорту послуг з України до Грузії теж не засвідчив сталої позитивної динаміки (табл. 3). Максимуму ці показники досягли у 2019 р., хоча сальдо торгівлі послугами було від’ємним для України. Зменшення обсягів торгівлі послугами у 2020 р. зумовлено пандемією Covid-19 і, отже, зменшенням показників економічного розвитку обох країн.

За даними Держстату України, у 2020 р. обсяги торгівлі товарами та послугами між країнами становили 570,9 млн дол. США [9]. Зменшення товарообігу між країнами протягом 2019–2020 рр. відбувалося здебільшого за рахунок зменшення українського експорту.

За підсумками I півріччя 2021 р., обсяги торгівлі товарами й послугами між Україною та Грузією збільшилися на 28,6 % і становили 328,3 млн дол. США. Обсяги експорту українських товарів та послуг до Грузії зросли на 21,6 % і становили 216,6 млн дол. США, а обсяги грузинського імпорту товарів і послуг до України збільшилися на 44,9 % та дорівнювали 111,7 млн дол. США. Сальдо в торгівлі товарами й послугами за цей період позитивне для України – 104,8 млн дол. США. Обсяги торгівлі товарами між Україною та Грузією за цей період зросли на 32,0 %, а торгівлі послугами – на 9,0 % [20].

Взаємний рівень інвестицій країн є непомітним у масштабах загальних іноземних надходжень. Станом на 31.06.2021 р. загальний обсяг прямих інвестицій, які надійшли з Грузії до економіки України,

Таблиця 2

Динаміка зовнішньої торгівлі товарами між Україною та Грузією*

Рік	Експорт, млн дол. США	Імпорт, млн дол. США	Сальдо, млн дол. США
2016	390,8	65,8	325,0
2017	420,9	82,8	338,1
2018	479,9	133,6	346,3
2019	392,6	182,0	210,5
2020	366,3	135,4	230,9

*Складено за даними Державної служби статистики України.

Таблиця 3

**Динаміка зовнішньої торгівлі послугами
між Україною та Грузією***

Рік	Експорт, млн дол. США	Імпорт, млн дол. США	Сальдо, млн дол. США
2016	46,9	24,1	22,8
2017	34,7	31,5	3,2
2018	36,0	39,6	-3,6
2019	53,8	182,0	-9,1
2020	35,3	33,9	1,4

*Складено за даними Державної служби статистики України.

становлять 3,0 млн дол. США й скоротилися, порівняно з початком року, на 1,5 млн дол. США [11].

Технологічний зріз експорту демонструє, що найважливішими в торгівлі сторін є сировинні, ресурсомісткі та низькотехнологічні товарні групи (табл. 4 і табл. 5). Структура експорту з України до Грузії протягом останніх трьох років є досить стабільною. Близько третини загального обсягу займають дві категорії – тютюнові вироби (20,9 %) і сталь (13,8 %). Третю позицію займає продукція харчової промисловості (5,6 %), посушивши продукцію машинобудування (3,2 %). Серед продукції харчової промисловості зростає частка м'ясної й молочної продукції, яєць і меду (5,4 %). Натомість зменшується частка цукру та відходів харчової промисловості (табл. 4).

У структурі імпорту товарів із Грузії до України переважали поставки таких видів продукції, як алкогольні й безалкогольні напої (64,6 %), добрива (14,7 %), мідь та вироби з неї (6,4 %), їстівні плоди й горіхи (4,8 %), ефірні олії (1,8 %), кава, чай (1,2 %), сіль, сірка, землі та каміння (0,9 %) (табл. 5).

Перспективними сферами для українсько-грузинського співробітництва є енергетика, транспорт, будівництво, туризм, сільське господарство, харчова промисловість, однак спільне бачення чи плани дій стосовно їх розвитку Україною й Грузією не оголошувалися.

Таблиця 4

**Основні види продукції, які експортувала Україна
до Грузії у 2020 р.***

Код	Назва	Імпорт, млн дол. США	Частка України в загальному імпорті Грузії, %	Структура експорту, %
24	Тютюнові вироби	76,472	17,3	20,9
72	Сталь	50,350	0,6	13,8
04	Молочні продукти; пташині яйця; натуральний мед; їстівні продукти тваринного походження,	19,653	4,6	5,4
23	Залишки та відходи харчової промисловості	20,440	1,3	5,6
30	Фармацевтична продукція	13,819	5,2	3,8
19	Заготовки з круп, борошна, крохмалю або молока; кондитерські вироби	12,078	3,9	3,3
85	Електричні машини та обладнання та їх частини	11,558	0,5	3,2
02	М'ясо та їстівні м'ясні субпродукти	11,183	1,7	3,1
73	Вироби з чорних металів	11,017	1,3	3,0
84	Реактори ядерні, котли	10,778	0,6	2,9
	Загальна	366,138	0,7	100

*Складено за: [26].

Наприклад, у Транспортній стратегії України коридор Європа–Кавказ–Азія (ТРАСЕКА) має важливе геополітичне значення, хоча сучасні реалії та фінансові аспекти не видаються перспективними [10].

Таблиця 5

**Основні види продукції, які імпортувала
Україна з Грузії у 2020 р.***

Код	Назва	Частка експорту, млн дол. США	Частка України в загальному експорті Грузії, %	Структура експорту, %
22	Напої, міцні напої та оцет	87,523	14,9	64,6
31	Добрива	19,861	2,4	14,7
30	Мідь та вироби з неї	8,667	7,5	6,4
08	Їстівні фрукти та горіхи; шкірка цитрусових або дині	6,500	0,8	4,8
33	Ефірні олії	2,482	0,3	1,8
09	Чай, кава, спеції	1,619	0,6	1,2
25	Сіль; сірка; землі та камінь; штукатурні матеріали, вапно та цемент	1,162	0,5	0,9
72	Чорні метали	8,18	0,08	0,6
73	Вироби з чорних металів	6,98	0,09	0,5
	Загальна	135,411	0,25	100

*Складено за: [26].

Дуже важливим фактором, який суттєво вплинув на економічні зв'язки двох країн, став перерозподіл експортних орієнтирів Грузії та України на ринки країн Євросоюзу. Активізація відносин між ЄС і Грузією, ЄС та Україною зумовлена імплементацією Угоди про асоціацію й поглиблену та всеохопну зону вільної торгівлі (AA/DCFTA), яка є фундаментом для всебічної політичної та економічної інтеграції обох країн із ЄС [20]. Євросоюз є основним торговим партнером Грузії, на частку якого припадає понад 30 % товарообігу [3], та України – понад 40 % товарообігу [14].

Україна й Грузія прагнуть активізувати свій вступ до НАТО, розглядаючи це як пріоритетний напрям зовнішньої політики. Позиція країн не змінилася й після низки заяв із боку представників Альянсу, суть яких зводилася до того, що ні Грузія, ні Україна не готові стати членами організації в найближчій перспективі. Однак такі заяви більшою мірою треба розглядати як тактичні кроки, які не зупиняють діяльність Грузії й України, спрямовану на їх підготовку до членства в НАТО.

Найпотужнішим сигналом, котрий НАТО може надіслати Україні та Грузії, було б надання обом країнам Планів дій щодо членства. Ця перспектива обговорюється ще з часів саміту НАТО в Бухаресті 2008 р., проте консенсус усередині Альянсу залишається незрозумілим [8].

Від весни 2020 р. тридцять держав є повноцінними членами НАТО. Альянс визнає прагнення України та Грузії до членства, надав цим країнам статус держав із розширеними можливостями. У штаб-квартирі НАТО на технічному рівні є згода про те, що Грузія має підстави отримати ПДЧ найближчим часом, оскільки вимоги майбутнього Плану Тбілісі значною мірою вже виконало [18].

Щодо України Альянс досі відмовлявся говорити про можливість отримати ПДЧ, але Україна й надалі повинна запроваджувати стандарти НАТО. «Нині низка країн у НАТО не хочуть чути не лише про членство, а й про План дії щодо членства для України. Але кілька років тому вони не хотіли чути також про надання Україні статусу партнера з розширеними можливостями (Enhanced Opportunities Partner, EOP), однак 2020 р. ми цей статус отримали», – зазначає Альона Гетьманчук, директорка центру «Нова Європа» [2].

У той час, як Україна вагалася, проголошувала «позаблоковий статус» тощо, Грузія не відступалася від прагнення стати членом Альянсу. Причому це рішення багато років поспіль підтримує більшість грузинів у всіх частинах країни. Це ще одна відмінність від України, адже в нас підтримка НАТО з'явилася лише після російської агресії й початку конфлікту на Сході України та й досі на сході й півдні країни є незначною.

Окрім майбутнього членства в НАТО, Грузія та Україна також поділяють небажаний статус головних цілей російської гібридної війни. Ця спільна російська загроза є вагомим аргументом для поглиблення співпраці. Москва не приховувала свого різкого протистояння будь-якому подальшому розширенню НАТО за участі країн пострадянського простору. Питання можливого членства України й Грузії в НАТО використано Кремлем для виправдання військової агресії Росії проти

Грузії у 2008 р. та України у 2014 р. Триваюча російська окупація регіонів України й Грузії створює практичні перешкоди на шляху до членства як у НАТО, так і в ЄС. Поки політики НАТО вивчають пріоритети Альянсу на найближче десятиліття (Стратегія 2030), постає завдання визначити реальні можливості для зміцнення стратегічних відносин з Україною та Грузією.

Одним із ключових питань є необхідність продовжувати чітко визначати Росію як загрозу безпеці НАТО і її партнерів. Завдяки своєму великому досвіду боротьби з російською гібридною війною, Україна й Грузія можуть зіграти помітну роль у виявленні загроз та формуванні ефективних колективних заходів відвернення російської загрози й для забезпечення безпеки Альянсу.

Вступ до НАТО Грузії та України прискорить процес формування нових геополітичних ліній у Чорноморському регіоні [25]. З огляду на те, що Туреччина, Болгарія й Румунія вже є членами Альянсу, можемо припустити, що в разі вступу Києва та Тбілісі в НАТО військової структури обох країн стануть об'єктом ще більш пильної уваги США, які зацікавлені зміцнити свою присутність у Чорноморському регіоні. Тому очевидний той факт, що Росія намагатиметься всіма засобами не допустити вступу Грузії та України до НАТО.

Приєднання України й Грузії до Північноатлантичного альянсу здатне викликати зростання напруженості в Чорноморському регіоні, зокрема мілітаризацію та зростання гонки озброєнь. У цьому випадку Чорноморський регіон перетворюватиметься в зону зіткнення інтересів причорноморських країн і нерегіональних держав, що спричинить посилення регіональної напруженості. Загалом потенціал конфліктності в регіоні вже наростає. На це вказує збільшення інтенсивності перебування військових кораблів США й НАТО в акваторії Чорного моря, передусім, за рахунок присутності кораблів нечорноморських країн [8].

Україна та Грузія є невід'ємними частинами безпеки Чорноморського регіону [13]. Обидві країни продемонстрували, що здатні зробити значний внесок у євроатлантичну безпеку, беручи участь у міжнародних місіях під егідою НАТО [22]. Зрештою, НАТО повинна прагнути привести свою діяльність на Чорному морі до рівня, порівняного з його присутністю в Балтійському морі. Це створило б рівновагу й усунуло будь-які прогалини в обороні східного флангу Альянсу.

На практичному рівні НАТО повинно прагнути покращити взаємодію з українськими та грузинськими військовими в найближчі роки й сприяти

подальшому прийняттю стандартів Альянсу шляхом активізації спільних військових навчань у Чорному морі, обміну розвідданими та інших форм спільної діяльності. Збільшуючи свої інституційні інвестиції в спільну безпеку з Україною й Грузією, НАТО зможе посилити власну колективну оборону та вдосконалити можливості управління Альянсом у кризових ситуаціях.

Вступ до НАТО може не бути реалістичною короткотерміною метою для жодної з країн, але вони обидві можуть багато запропонувати Альянсу й поділити низку стратегічних інтересів із державами-членами НАТО, що робить подальшу інтеграцію взаємно бажаною [23].

Одним зі стратегічних пріоритетів у відносинах між Грузією та Україною є розширення культурно-гуманітарного співробітництва. Це співробітництво реалізується шляхом удосконалення двосторонньої законодавчої бази в цій галузі; розвитку прямих зв'язків між науково-освітніми, культурно-освітніми, культурно-мистецькими організаціями й установами обох країн; надання державної підтримки реалізації найважливіших культурних ініціатив; удосконалення роботи культурно-інформаційних та культурно-гуманітарних центрів; надання допомоги національним громадам тощо.

Однією з особливостей розвитку цієї сфери є діяльність діаспор обох країн. Усі питання, що стосуються захисту прав українських і грузинських громад, регулюються ст. 9 Договору про дружбу, співробітництво та взаємодопомогу між Україною й Грузією, у якій зазначено, що «сторони забезпечують захист етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності національних меншин на своїй території та створюють умови для її збереження та розвитку» [6].

У контексті російської агресії культурно-гуманітарне співробітництво України з Грузією характеризується патріотичною спрямованістю, що сприяє збільшенню присутності України в інформаційному просторі Грузії й збільшенню інтересу до нашої країни та української культури.

Щороку проводиться близько 40 заходів, включаючи комплексні й із залученням українських громадських організацій, із метою відзначення державних і національних свят у Грузії та важливих для України дат. Організовується й надається допомога в проведенні понад 50 культурних заходів у Грузії за участю представників України, включаючи фестивалі, концерти, конкурси, виставки, презентації, конференції, «круглі столи», пам'ятні вечори, кінопокази, публічні читання, церковні молитви, благодійні й громадські акції, урочисті церемонії тощо [12].

У Грузії зареєстровано низку громадських організацій, які активно працюють у гуманітарній сфері. До них належать Асоціація українців, котрі проживають у Грузії; спілка журналістів «Будинок грузинсько-української преси та книг»; Міжнародний український культурно-освітній центр Тараса Шевченка; грузинсько-українська культурно-освітня організація «Єдність»; українська молодіжна організація «Світанок»; міжнародний культурно-благодійний та науково-освітній союз української громади Грузії «Дніпро»; «Форум українців Грузії»; Квемо-Картлінське обласне українське об'єднання імені Лесі Українки; Асоціація українців Грузії «Рушник»; спілка українських учителів Грузії «Освічені»; українсько-грузинська асоціація «Дружба»; грузинсько-українська культурно-освітня організація «Золоте руно» [4].

Українські організації в Грузії регулярно проводять заходи для популяризації української мови та літератури, ушановується пам'ять видатних українських прозаїків, драматургів і поетів. Важливою є робота хореографічних та співочих ансамблів, театральних і художніх студій, які створюються майже у всіх центрах української громади. Наприклад, створений вокальний ансамбль «Сонце», хореографічний ансамбль «Червона калина», молодіжний хор «Юність». ансамбль «Чорнобривці».

Також одним із напрямів культурно-гуманітарного співробітництва стала взаємодія між вищими навчальними закладами двох країн, зокрема Київським національним університетом імені Тараса Шевченка з Тбіліським державним університетом І. Джавахішвілі та Батумським державним університетом С. Руставелі; Одеського національного університету ім. І. Мечникова з Тбіліським державним університетом І. Джавахішвілі й Батумським державним університетом С. Руставелі; Ніжинського державного університету та Харківського медичного університету з Кутаїським державним університетом імені А. Церетелі; Запорізького приватного класичного університету з Тбіліським університетом. Д. Агмашенебелі; Національного транспортного університету (м. Київ) з Тбіліським авіаційним університетом; Київським юридичним університетом Національної академії наук України з Кавказьким міжнародним університетом; Національним університетом водного господарства та природокористування (м. Рівне) і Тбіліським університетом імені Г. Робакідзе.

Проблемним питанням у культурно-гуманітарній сфері між Грузією й Україною була процедура ліцензування та акредитації низки філій вищих навчальних закладів України, що працюють у Грузії. Відповідно

до законодавства Грузії, кожна філія повинна отримати окрему ліцензію. І навіть після отримання та акредитації заклад не має права видавати дипломи студентам, які розпочали навчання до того, як університет офіційно отримав акредитацію. Якщо громадянин Грузії має іноземний диплом, у тому числі й український, він/вона зобов'язані пройти процедуру нострифікації та надати документи, що підтверджують його перебування в Україні не менше двох років [21].

Важливим центром пропаганди української мови й літератури, здійснення літературного обміну між Україною та Грузією є Інститут українознавства Тбіліського державного університету імені І. Джавахішвілі, зокрема у 2019 р. результатом співпраці стало видання Інститутом українознавства ім. І. Джавахішвілі колекції Тбіліського державного університету «Шістдесятники ХХ століття», до якої увійшли твори українських і грузинських письменників шістдесятих років ХХ ст. українською та грузинською мовами, презентація книги відбулася 5 грудня 2019 р.

Протягом 2016–2020 рр. Грузія надає Україні гуманітарну допомогу у вигляді відпочинку та реабілітації українських дітей і підлітків. Із 2017 р. успішно впроваджено проєкт «Діти хочуть миру!», який організований українськими й грузинськими громадськими організаціями для українських і грузинських дітей, батьки яких захищали суверенітет та територіальну цілісність Грузії й України, а також для дітей соціально активних громадян, котрі виступають проти російської пропаганди, окупації тощо [12].

Двостороння культурна співпраця зберігає свою високу динаміку та наповнена успішно реалізованими проєктами й мистецькими заходами, урочистими заходами, приуроченими державним і національним святкам Грузії та України, пам'ятними датами видатних грузинських й українських діячів культури, мистецтва, спорту та науки. Наприклад, традицією для українців у Грузії є проведення урочистостей на честь ушанування пам'яті Лесі Українки. У листопаді 2017 р. встановлено пам'ятник Лесі Українці в Телаві, де жила наша землячка з 1909 р. по 1910 р. [21].

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, із часів отримання незалежності Україна та Грузія розглядають одна одну як стратегічних партнерів і налагоджують тісні політичні, торговельно-економічні й культурно-гуманітарні зв'язки. Обидві країни

зберігають прозахідну політичну орієнтацію та прагнуть вступити до НАТО і Європейського Союзу. На сучасному етапі ці держави зацікавлені в подальшому поглибленні взаємовигідної співпраці, наповненні торговельно-економічного співробітництва конкретним прагматичним змістом, розширенні взаємодії в гуманітарній сфері.

Постійний розвиток двосторонніх відносин, реалізація нових інтеграційних проєктів, посилення безпеки в Чорноморському регіоні надають упевненості в перспективах подальших досліджень цієї теми

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анджапірідзе, А. (2009). Українсько-грузинське особливе партнерство: нова якість на пострадянському просторі. *Науковий вісник «Гілея»*, № 29, с. 691–699.
2. Герлиани, Р. (2015). Экономические отношения между Грузией и Украиной и итоги украинского кризиса для Грузии. *Аналитический портал «Кавказского дома»*. URL: regional-dialogue.com.
3. *Грузия*. URL: www.euneighbours.eu › georgia.
4. Громадські організації українців в Грузії. *Посольство України в Грузії*. URL: <http://georgia.mfa.gov.ua/ukrayinci-v-gruziyi/gromadski>.
5. Двосторонні відносини (2020). *Українська призма: Зовнішня політика, 2019. Аналітичне дослідження*. Київ, с.141–146.
6. Договір про дружбу, співробітництво та взаємодопомогу між Україною та Грузією. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/268_005.
7. *Договірно-правова база відносин між Україною та Грузією*. URL: <https://georgia.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrayinoyu-ta-gruziyeyu>.
8. Жильцов, С. (2009). Роль Украины и Грузии в развитии геополитической ситуации в Черноморском регионе. *Матеріали міжнародної конференції*. Одеса: Фенікс, с. 84–90.
9. Зовнішньоекономічна діяльність. *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Зосименко, Т. (2021). Економічна взаємодія України та Грузії знаходиться в тіні безпекових питань та гучних політичних заяв. *ГО «Рада зовнішньої політики Українська призма»*. URL: [prismua.org › ukkraine-georgia](http://prismua.org/ukraine-georgia).
11. *Інвестиційне співробітництво*. URL: <https://georgia.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobotnictvo-mizh-ukrayinoyu-ta-gruziyeyu/investicijne-spivrobotnictvo>.
12. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Грузією. *Посольство України в Грузії*. URL: <http://georgia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ge/culture>.
13. Маршания, З. С. (2009). Балто-черноморское измерение международного регионального сотрудничества во внешнеполитической стратегии Грузии. *Науковий вісник*, № 2 (80), 150–162.
14. *Показники торговельно-економічного співробітництва Україна – ЄС*. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobotnictvo-ukrayina-yes/pokazniki-torgovelnno-ekonomichnogo-spivrobotnictva-ukrayina-yes>.

15. Політичні відносини між Україною та Грузією. *Посольство України в Грузії*. URL: [https:// georgia.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/politichni-vidnosini-mizh-ukrayinoyu-ta-gruziyeyu](https://georgia.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/politichni-vidnosini-mizh-ukrayinoyu-ta-gruziyeyu).

16. *Президент Грузії прибула з візитом в Україну*. URL: https://lb.ua/news/2021/06/22/487636_prezident_gruzii_pribula_ukrainu_z.html.

17. Протокол між Урядом України та Урядом Грузії про внесення змін до Угоди між Урядом України та Урядом Республіки Грузія про вільну торгівлю від 9 січня 1995 року. *Офіційний вісник України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/268_002-19#n2.

18. Сидоренко, С. (2020) Крок до НАТО без України: Грузія може отримати План дій щодо членства в Альянсі. *Європейська правда*, 30 листопада. URL: [www.eurointegration.com.ua > articles > 2020/11/30](http://www.eurointegration.com.ua/articles/2020/11/30).

19. Татаренко, Н. (2018). Економічна дипломатія в контексті сучасних українсько-грузинських відносин. *Збірка наукових праць*. Київ: Ін-т історії України НАН України, Наук. тов. історії дипломатії та міжнар. відносин, с. 103–123.

20. *Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Грузією*. URL: [https:// georgia.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrayinoyu-ta-gruziyeyu](https://georgia.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrayinoyu-ta-gruziyeyu).

21. Фурса, А. О. (2013). Грузія–Україна: культурно-гуманітарний міждержавний діалог (1991–2009 р.) *Науковий вісник Дипломатичної академії наук*, 20 (1), 223–231. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2013_20%281%29_33.

22. Шелест, Г. (2007). Українсько-грузинські відносини – фактор стабільності в Чорноморському басейні. *Стратегічні пріоритети*, № 2 (3), с. 151–159.

23. Getmanchuk, A. (2020). Strengthening ties between NATO, Ukraine and Georgia. *Atlantic Council*, nov. 24. URL: [www.atlanticcouncil.org > blogs](http://www.atlanticcouncil.org/blogs).

24. Pkhaladze, T. (2010). The new concept of Russian foreign policy toward Georgia: Postwar period of the August 2008 war. *Publishing House «Mtatsmindeli»*, 154 p.

25. Rukhadze, V. (2017). Georgia and Ukraine Welcome New Thaw in Bilateral Relations. *Eurasia Daily Monitor*, vol. 14 issue: 51. URL: [jamestown.org > program > g](http://jamestown.org/program/g).

26. Trade Map. *Trade statistics for international business development*. URL: <https://www.trademap.org/Index.aspx>

CURRENT UKRAINIAN-GEORGIAN RELATI

The article deals with main reasons and peculiarities of the development of current Ukrainian-Georgian relations. The political dialogue between the states is characterized, the main achievements of which are the invariability of positions on mutual confirmation of the sovereignty and territorial integrity of Ukraine and Georgia and the policy of non-recognition, joint implementation of the main goals to the EU and NATO.

The trade and economic cooperation of the states is analyzed, the share of Ukraine in the general foreign trade turnover of Georgia is determined. Examples of the main types of products exported by Ukraine to Georgia in

2020 are given. It is determined that the most important in the trade of the parties are raw materials, resource-intensive and low-tech product groups. It is mentioned that an important factor that significantly affected the economic ties of the two countries was the redistribution of Georgia's export directions to relatively stable markets (EU countries), which, compared to the post-Soviet space, are more stable and, moreover, markets with high purchasing power.

The prospects of Ukraine and Georgia for joining NATO are considered. It has been identified that Ukraine and Georgia seek to intensify their accession to NATO, considering this as a foreign policy priority. Emphasis is placed on the factors that hinder this process. It is determined that one of the strategic priorities in the relations between Georgia and Ukraine is the expansion of cultural and humanitarian cooperation, which is implemented by improving the bilateral legal framework in this area; development of direct links between scientific and educational, cultural and educational, cultural and artistic organizations and institutions of both countries; providing state support for the implementation of major cultural initiatives.

Key words: Ukrainian-Georgian relations, foreign policy, NATO accession, partnership, economic ties, cultural and humanitarian cooperation.

REFERENCES

1. Andzhapiridze, A. (2009). Ukrainsko-hruzynske osoblyve partnerstvo: nova yakist na postradianskomu prostori. *Naukovyi visnyk «Hileia»*, № 29, p. 691–699 (in Ukrainian).
2. Herlyany, R. (2015). Экономыческие отнoшения между Грузией и Украиной в ытоhy украынского кризиса для Грузии. *Analytycheskyi portal «Kavkazkoho doma»*. URL: regional-dialogue.com (in Russian).
3. *Hruzyia*. URL: www.euneighbours.eu › georgia (in Russian).
4. Hromadski orhanizatsii ukrainsiv v Hruzii. *Posolstvo Ukrainy v Hruzii*. URL: <http://georgia.mfa.gov.ua/> / ukrayinci-v-gruziyi / gromadski (in Ukrainian).
5. Dvostoronni vidnosyny (2020). Ukrainska pryзма: Zovnishnia polityka 2019. *Analitychne doslidzhennia*. Kyiv, p. 141–146 (in Ukrainian).
6. Dohovir pro druzhbu, spivrobitnytstvo ta vzaiemodopomohu mizh Ukrainoiu ta Hruziieiu. *Ofitsiyni veb-portal Verkhovnoi rady Ukrainy*. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/268_005 (in Ukrainian).
7. *Dohovirno-pravova baza vidnosyn mizh Ukrainoiu ta Hruziieiu*. URL: <https://georgia.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/dohovirno-pravova-baza-mizh-ukrayinoyu-ta-gruziyeyu> (in Ukrainian).
8. Zhylytsov, S. (2009). Rol Ukrainy v Hruzyy v razvytyy heopolytycheskoi sytuatsyy v Chernomorskom rehyone. *Materialy mizhnarodnoi konferentsii*. Odesa: Feniks, 84–90 (in Russian).

9. Zovnishnoekonomichna diialnist. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (in Ukrainian).

10. Zosymenko, T. (2021). Ekonomichna vzaiemodiia Ukrainy ta Hruzii znakhodytsia v tini bezpekovykh pytan ta huchnykh politychnykh zaiav. *HO «Rada zovnishnoi polityky Ukrainy pryзма»*. URL: prismua.org › ukraine-georgia (in Ukrainian).

11. *Investytsiine spivrobitnytstvo*. URL: <https://georgia.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrayinoyu-ta-gruziyeyu/investicijne-spivrobitnictvo> (in Ukrainian).

12. Kulturno-humanitarne spivrobitnytstvo mizh Ukrainoiu ta Hruziieiu. *Posolstvo Ukrainy v Hruzii*. URL: <http://georgia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ge/culture> (in Ukrainian).

13. Marshanyia, Z. S. (2009). Balto-chernomorskoe yzmerenye mezhdunarodnoho-rehyonalnoho sotrudnychestva vo vneshnepolytycheskoi strately Hruzyy. *Naukovyi visnyk*, № 2 (80), 150–162 (in Russian).

14. *Pokaznyky torhovelnno-ekonomichnoho spivrobitnytstva Ukraina – YeS*. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes/pokazniki-torgovelnno-ekonomichnogo-spivrobitnictva-ukrayina-yes> (in Ukrainian).

15. Politychni vidnosyny mizh Ukrainoiu ta Hruziieiu. *Posolstvo Ukrainy v Hruzii*. URL: <https://georgia.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/politichni-vidnosini-mizh-ukrayinoyu-ta-gruziyeyu> (in Ukrainian).

16. *Prezydent Hruzii prybula z vizytom v Ukrainu*. URL: https://lb.ua/news/2021/06/22/487636_prezydent_gruzii_pribula_ukrainu_z.html (in Ukrainian).

17. Protokol mizh Uriadom Ukrainy ta Uriadom Hruzii pro vnesennia zmin do Uhody mizh Uriadom Ukrainy ta Uriadom Respubliky Hruziia pro vilnu torhivliu vid 9 sichnia 1995 roku. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/268_002-19#n2 (in Ukrainian).

18. Sydorenko, S. (2020). Krok do NATO bez Ukrainy: Hruziia mozhe otrymaty Plan dii shchodo chlenstva v Aliansi. *Yevropeiska pravda*, 30 lystopada. URL: www.eurointegration.com.ua › articles › 2020/11/30 (in Ukrainian).

19. Tatarenko, N. (2018). Ekonomichna dyplomatiiia v konteksti suchasnykh ukrainsko-hruzynskykh vidnosyn. *Zbirka naukovykh prats*. Kyiv: Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, Naukove tovarystvo istorii dyplomatii ta mizhnarodnykh vidnosyn, 103–123 (in Ukrainian).

20. *Torhovelnno-ekonomichne spivrobitnytstvo mizh Ukrainoiu ta Hruziieiu*. URL: <https://georgia.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrayinoyu-ta-gruziyeyu> (in Ukrainian).

21. Fursa, A. O. (2013). Hruziia–Ukraina: kulturno-humanitarni mizhderzhavnyi dialoh (1991–2009 r.). *Naukovyi visnyk Dyplomatychnoi akademii nauk*, vyp. 20 (1), p. 223–231. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2013_20%281%29__33 (in Ukrainian).

22. Shelest, H. (2007). Ukrainsko-hruzynski vidnosyny – faktor stabilnosti v Chornomorskomu baseini. *Stratehichni priorityty*, № 2 (3), p. 151–159 (in Ukrainian).

23. Getmanchuk, A. (2020). Strengthening ties between NATO, Ukraine and Georgia. *Atlantic Council*, nov. 24. URL: www.atlanticcouncil.org › blogs. (in English).

24. Pkhaladze, T. (2010). The new concept of Russian foreign policy toward Georgia: Postwar period of the August 2008 war. *Publishing House «Mtatsmindeli»*, 154 p. (in English).

25. Rukhadze, V. (2017). Georgia and Ukraine Welcome New Thaw in Bilateral Relations. *Eurasia Daily Monitor* vol. 14, issue: 51. URL: [jamestown.org › program › g](http://jamestown.org/program/g) (in English).

26. Trade Map. *Trade statistics for international business development*. URL: <https://www.trademap.org/Index.aspx> (in English).

Матеріал надійшов до редакції 10.05.2021 р.

УДК 327:[339.9 + 341.24]

Наталія Романюк,

кандидат географічних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і регіональних студій, Волинський національний університет імені Лесі Українки, ORCID ID 0000-0003-0682-1793, romaniuk.natalia@vnu.edu.ua;

Ірина Калюш,

студентка 2 курсу магістратури, Волинський національний університет імені Лесі Українки, kaliush.iryuna2020@vnu.edu.ua, DOI 10.29038/2524-2679-2021-02-135-147

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ АМЕРИКАНО-КУБІНСЬКИХ ВІДНОСИН

У статті розглянуто відносини між Сполученими Штатами Америки та Республікою Куба від початку їх зародження до сьогодні. Основну увагу спрямовано на аналіз подій, які істотно впливали на формування американської політики щодо Куби й визначили характер її змін.

Зазначено, що американо-кубінські відносини перебувають у формі тривалого та асиметричного міждержавного конфлікту. США у відносинах із Кубою використовують інструмент американського примусового впливу – санкції. Вашингтон застосовує їх проти Куби через порушення останньою основних прав і свобод людини, придушення демократії й навіть звинувачує в причетності до торгівлі наркотиками та спонсорстві тероризму.

Американське керівництво ще в XIX ст. вважало, що сусідній острів (колишня іспанська колонія) повинен був відколотися від метрополії та